

Висновки. Отже, освіта та виховання у сфері цивільного захисту та безпеки життєдіяльності мають забезпечити формування нового мислення, цілісного знання, практичного вміння, необхідного для прийняття обґрунтованих рішень на рівні людини, сім'ї, суспільства, держави. Культура цивільного захисту та безпеки життєдіяльності виступає структурним компонентом базової культури особистості і є невід'ємною складовою професійної культури, який не успадковується, а формується, усвідомлюється в процесі професійної підготовки майбутнього фахівця. Ефективність формування культури безпеки життєдіяльності можлива за певних педагогічних умов, визначення та обґрунтування яких стане предметом наших подальших наукових пошуків з проблеми дослідження.

Література:

1. Береговой Г. Т. Психологические основы обучения человека готовности к действиям в экстремальных условиях / Г. Т. Береговой, Г. А. Пономоренко // Вопросы философии. – №1. – 1983. – С. 45-49.
2. Зоріна М. О. До проблеми визначення актуальності й особливостей формування культури цивільного захисту і безпеки життєдіяльності / М. О. Зоріна // Вісник Луганського національного університету. – № 4 (215). – 2011. – С. 198-202.
3. Кодекс цивільного захисту України. Сайт Верховної ради України <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
4. Мельник В. І. Безпека особи, як категорія політичної науки та суспільно-політичне явище / В. І. Мельник // Політична наука в Україні : стан і перспективи. – Львів : ЦПД, 2008. – С. 69-73.
5. Міхєєв Ю. В. Цивільний захист. [Електронний ресурс] : Навчальний посібник / Ю. В. Міхєєв, Д. В. Зеркалов, О. В. Землянська. – К. : НТУУ «КПІ», 2013. – 233 с.

У статті обґрунтовано необхідність формування культури цивільного захисту та безпеки життєдіяльності; розглянуто структурні компоненти (мотиваційний, когнітивний, технологічний, рефлексивний) культури цивільного захисту студентів; визначено критерії та показники оцінки рівня сформованості культури цивільного захисту та безпеки життєдіяльності; розкрито особливості навчання та підготовки до дій в умовах надзвичайних ситуацій.

Ключові слова: цивільний захист, культура цивільного захисту та безпеки життєдіяльності, структурні компоненти культури цивільного захисту.

УДК371.132:811.111

О.Л. Бережко
м. Київ, Україна

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ

Постановка проблеми. Технологічний прогрес сприяє стрімким змінам у суспільстві, які, у свою чергу, зумовлюють виникнення нових вимог до освіти. Оскільки на цьому етапі головною навчально-виховною метою є створення умов для розвитку і самореалізації особистості та забезпечення високої якості освіти, безсумнівно, набуло актуальності питання вдосконалення професійних знань, умінь та навичок викладачів, які безпосередньо відповідають за підвищення ефективності навчання та організацію навчального процесу і від професіоналізму котрих залежить безпека людей.

Наука і техніка випереджають час, тому поряд з гармонійним розвитком усіх професійно важливих компетентностей педагога, гостро постало питання вдосконалення його технологічної компетентності. Отже, підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації викладачів, зокрема філологів, що працюють у високотехнологічній авіаційній галузі, повинна набути

випереджувального характеру.

Мета статті – дослідити чинники, що впливає на ефективність навчального процесу, визначити та обґрунтувати педагогічні умови, які є максимально сприятливими для розвитку технологічної компетентності викладачів іноземної мови у післядипломній освіті авіаційної галузі.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Педагогічні умови – це динамічний регулятор інформаційних, особистісних, психологічних і педагогічних факторів навчання [1, с. 91]. Розрізняють зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на ефективність професійної діяльності та розвитку особистості педагога. До зовнішніх належать організація навчально-виховного процесу, взаємодія в колективі та зміст навчального матеріалу, до внутрішніх – професійна мотивація, потреба у самовдосконаленні, нахили, уподобання, здібності, зацікавленість у підвищенні власного рівня професійної компетентності відповідності до вимог інформаційно-технологічного суспільства [2, с. 93-94].

У контексті нашого дослідження педагогічні умови – це відповідні обставини та певна атмосфера, що сприяють ефективному розвитку технологічної компетентності викладачів іноземної мови авіаційної галузі у системі післядипломної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. За результатами аналізу психолого-педагогічної літератури з досліджуваної проблематики і даних констатувального експерименту, ми визначили *такі педагогічні умови* розвитку технологічної компетентності викладачів іноземної мови авіаційної галузі :

- умотивованість викладачів іноземної мови авіаційної галузі до саморозвитку та самовдосконалення;
- науково-методичний супровід та відповідне сучасне технічне забезпечення неперервного розвитку технологічної компетентності викладачів іноземної мови авіаційної галузі;
- постійне оновлення технологічної складової змісту розвитку професійно-педагогічної компетентності викладачів іноземної мови авіаційного спрямування у системі післядипломної педагогічної освіти;
- зумовленість вибору форм та методів розвитку технологічної компетентності викладачів іноземної мови авіаційної галузі особливостями навчання у системі післядипломної освіти;
- періодичне та легкодоступне діагностування рівнів технологічної компетентності викладачів іноземної мови.

Розглянемо детальніше педагогічні умови розвитку технологічної компетентності викладачів іноземної мови авіаційної галузі.

Умотивованість викладачів іноземної мови авіаційної галузі до саморозвитку та самовдосконалення. Вітчизняні та зарубіжні вчені (В. Гладкова, І. Підласий, Г. Сазоненко, С. Сагайдак, А. Божович, Н. Кузьміна, Я. Єгошин, Е. Ільїн, П. Якобсон та ін.) довели, що *мотивація є рушійною силою людської діяльності* для досягнення конкретної мети, а в освітній сфері – для забезпечення її якості. Подібно до будь-якого виду діяльності людини, процес розвитку технологічної компетентності педагогів-філологів авіаційної галузі є неможливим без належного рівня мотивації. Нагадаємо, що слово «мотив» з фр. підстава, привід для якої-небудь дії, вчинку [4]. У ролі мотивів можуть виступати потреби, соціальні установки, переконання, інтереси, потяги, емоції, ідеали.

На превеликий жаль, нині в період соціальної, економічної, політичної та культурної нестабільності України, існує низка факторів, які нівелюють позитивні мотиви до професійного розвитку та самовдосконалення викладачів. До них належать: низький рівень культури та поваги до професії педагога, критичний стан фінансового та матеріально-технічного забезпечення системи освіти, її корумпованість, бюрократизм і т.д. У зв'язку з цим, система мотивацій та стимулювання викладачів іноземної мови авіаційної галузі до саморозвитку та інноваційної діяльності майже відсутня.

Зважаючи на зазначене вище, ми вирішили дослідити, що керує діями та вчинками людей і мотивує їх до саморозвитку. Нами були розглянуті *основні теорії мотивації*, які поділяють на:

– *первинні*, що базуються на історичному досвіді поведінки людини в процесі праці (наприклад, найвідоміші з них теорія «батога і пряника», яка досить часто застосовується і в наш час, і теорія «X-Y-Z», що орієнтуються на різний рівень потреб за Ф. Тейлором (біологічні), за Д. МакГрегором (соціальні), за В. Оучі (біологічні та соціальні);

– *змістовні*, що ґрунтуються на потребах, які визначають поведінку людини (піраміда потреб А. Маслоу; теорія Д. Мак-Клелланда, що базується на вивченні потреб вищого рівня: досягнення, участі, влади; теорія Ф. Герцберга, який стверджував, що на працю людини впливають два фактори: гігієнічні, тобто умови праці та мотивуючі);

– *процесуальні*, що вивчають процес винагородження і, те як людина розподіляє зусилля для досягнення різних цілей і як обирає тип поведінки (теорія очікувань В. Врума, теорія справедливості С. Адамса і комплексна теорія Л. Портера і Е. Лоулера, за якою зусилля, результати, винагороду, задоволення й сприйняття слід об'єднати в єдину взаємопов'язану систему).

Відомо, що особливістю мотивації освітян до професійного розвитку є постійна потреба у здобутті та розширенні професійних знань, оскільки наука стрімко розвивається. Але ми не погоджуємося з судженням А. Печенюк, що основними мотивами в управлінні професійним розвитком науково-педагогічних працівників є матеріальні, тому що поруч з добре відомими грошовими способами стимулювання існує цілий спектр нематеріальних факторів та методів, які відіграють не менш важливу роль у підвищенні мотивації до професійного розвитку і самовдосконалення.

Узагальнивши ідеї, висловлені в низці досліджень, та дані, отримані в результаті опитування викладачів, ми виділили такі *способи підвищення мотивації до розвитку технологічної компетентності*:

1. **Матеріальні/економічні:** удосконалення оплати праці педагогів;

виплата щомісячних, кварталних та річних премій; оплата науково-методичної літератури та підписних періодичних видань; сприяння у поліпшенні житлових умов, допомога молодим сім'ям (надання безпроцентного кредиту); надання безкоштовних санаторних курсівок; допомога з навчанням; гнучкі соціальні виплати; атестація на вищу категорію.

2. **Нематеріальні:**

а) *Корпоративно-системні:* створення відповідної організаційної культури та позитивного психологічного клімату професійної діяльності (інноваційна культура на кафедрі сприятиме підвищенню ініціативи працівників до вдосконалення, а бюрократична культура навпаки блокуватиме її; керівники можуть бути прикладом новатора, що розвивається, або обмеженого консерватора); стимулювання навчанням; службові підвищення; відведення певного часу для розвитку та самовдосконалення;

б) *Інтелектуально-творчі:* удосконалення організації роботи (допомагає економити час або розподіляти його ефективніше): створення комфортних умов на робочому місці, найбільш компактний графік роботи, методичні дні, можливість вибору навантаження, надання постійного робочого кабінету, додаткове обладнання, зручний графік відпустки, додаткові відгули і т.д.; зменшення кількості роботи з паперами та документацією; раціоналізація кількості зустрічей педагогічного персоналу;

в) *Соціально-психологічні* визнання (помічати та відмічати успіхи в роботі; особиста похвала або громадське визнання на нараді чи педраді, а не лише на ювілеях та святах; винесення подяки в наказі; представлення до грамоти або звання; визнання успіхів студентів, яких навчає викладач); вручення подарунків за результати праці та досягнення (несподівані, непередбачувані та нерегулярні заохочення мотивують краще, ніж прогнозовані); стимулювання відповідальністю (бути наставником у молодих спеціалістів, делегувати повноваження); можливість безпосереднього звернення до керівництва; визнання помилок керівництва; підтримка усіх раціональних запитів та прохань; організація бесід педагогічного персоналу за

чашкою чаю чи кави для обміну досвідом, успішними та хвилюючими робочими моментами; створення відповідних умов релаксації; гарантування пенсії педагогічним працівникам на рівні 80-90 відсотків від їх заробітної плати.

Мотивація — один з основних чинників, що визначає ефективність праці та спонукає до дій. Звідси, розвиток технологічної компетентності буде протікати успішно, якщо викладачі іноземної мови авіаційної галузі будуть умотивованими до саморозвитку та самовдосконалення, що передбачають уміння бачити свої недоліки та обмеження, аналізувати їх причини у власній діяльності і критично оцінювати результати роботи (успіхи й невдачі).

Таким чином, якщо створити у колективі доброзичливу атмосферу, позитивний інноваційний клімат, відповідну систему мотивацій і у чіткій та доступній формі продемонструвати викладачам іноземної мови авіаційної галузі як саме сучасні освітні технології та технічні засоби можуть покращити, спростити та підвищити ефективність їхньої педагогічної діяльності, ми зможемо мотивувати їх до розвитку технологічної компетентності, сформувані у них бажання та готовність до подолання труднощів та стереотипів, що як правило супроводжують процес введення чогось нового.

Другою педагогічною умовою, що сприятиме позитивній динаміці досліджуваного нами процесу є відповідний *науково-методичний супровід та сучасне технічне забезпечення неперервного розвитку технологічної компетентності викладачів іноземної мови авіаційної галузі*. На теперішній день, як зазначено в Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки [3], серед основних проблем навчальних закладів: низький рівень їх фінансово-економічного, матеріально-технічного, навчально-методичного та інформаційного забезпечення. Звідси робимо висновок, що певна частина освітян не готова до інноваційної діяльності. Отже, на нашу думку, в першу чергу необхідно забезпечити відповідне оснащення вищих навчальних закладів сучасними технічними засобами навчання, а далі за допомогою державних програм сприяти процесам інформатизації, комп'ютеризації, упровадженню інформаційних та комунікаційних технологій в освіті та науці.

У зміст поняття *науково-методичний супровід* ми вкладаємо цілеспрямовані та систематичні дії, направлені на створення відповідних умов для неперервного професійного розвитку педагогічного та науково-педагогічного персоналу. Наприклад, допомога у виборі та реалізації власної особисто-орієнтованої траєкторії розвитку, спонукання до особистісно-професійного самовдосконалення, мотивація до навчання протягом життя, у результаті чого формується готовність до творчої, інноваційної, результативної діяльності

На наш думку, науково-методичний супровід повинен виконувати не лише освітню, інформаційну й консультативну функції, а й дослідницьку, проектувальну та експертну і повинен передбачати, насамперед максимальне використання наукового потенціалу навчального закладу. Хоча, як ми вже зазначали раніше ще й досі потребує вирішення проблема відповідного технічного оснащення вишів та центрів післядипломної освіти, досить часто буває й так, що навіть за наявності тих чи інших технічних ресурсів викладачі використовують лише їх третину, або навіть менше з низку причин. Наприклад, через труднощі та невпевненість у своїх силах щодо опанування якоюсь новою технологією чи обладнанням тощо.

Очевидно, якщо навчальні заклади не матимуть належної *технічної бази*, то абсурдно буде говорити про розвиток технологічної компетентності педагогічних кадрів. На прикладі викладачів іноземної мови авіаційної галузі розглянемо перелік технічного оснащення необхідного для проведення занять. Окрім добре освітлюваних, опалюваних, періодично провітрюваних аудиторій із зручними столами та стільцями, сучасними комп'ютерами, мультимедійною технікою та проектором, для проведення ефективних занять з іноземної мови навчальний заклад повинен мати *лінгафонний кабінет*, обладнаний спеціальним лінгафонним столом для викладача, пультом управління лінгафонним кабінетом, аудіо гарнітурою (наушники з мікрофоном), лінгафонними кабінами або столами з вмонтованими пультами управління та з аудіо-гарнітурою для кожного з студентів. Звісно таке обладнання коштує чимало, просте його використання є високоефективним і надає широкий спектр можливостей

для впровадження особистісно орієнтованого навчання у процесі вивчення іноземної мови. Важливо, щоб викладачі іноземної мови вміли та користувалися лінгафонними кабінетами, саме для цього їм потрібна модель неперервного розвитку технологічної компетентності, яку ми досліджуємо, і зокрема у цьому випадку науково-методичний та технічний (консультації техніків та виробників навчального обладнання) супровід. На нашу думку, очевидним є факт, що державні інвестування у підготовку висококваліфікованих спеціалістів сприятимуть стрімкому розвитку економіки, освіти та культури нашого суспільства та держави в цілому.

Також говорячи про сучасне технічне забезпечення процесу неперервного розвитку технологічної компетентності викладачів іноземної мови у післядипломній освіті авіаційної галузі, з нашої точки зору, необхідною і дуже бажаною є наявність *авіаційних тренажерів (flight simulators)* для максимального наближення до умов професійної діяльності пілотів та диспетчерів з управління повітряним рухом. За допомогою таких тренажерів можна моделювати різноманітні стандартні та нестандартні ситуації, під час вирішення яких, на нашу думку, доцільною буде перевірка не лише кваліфікаційних знань, умінь та навичок, а й рівня володіння іноземною мовою на практиці. Як відомо, для льотного авіаційного персоналу іноземна мова не є головною ціллю, на першому місці — якісне виконання професійних обов'язків (для пілотів — управління повітряним судном, для диспетчерів — управління рухом у повітряному просторі). Англійська мова, що визнана мовою міжнародного спілкування в галузі авіації, є лише інструментом, за допомогою якого пілоти та диспетчери з УПР досягають порозуміння у різних куточках світу. Наявність вищезазначених тренажерів допоможе максимально наблизити навчання авіаційного персоналу до професійної діяльності і значно розширить можливості викладача іноземної мови у подачі та перевірці засвоєння нового матеріалу.

Отже, щоб забезпечити системне підвищення якості освіти на інноваційній основі потрібен певний науково-методичний супровід та сучасне технічне забезпечення, яке покликане допомогти в опануванні знаннями та оптимізувати процес навчання.

Третьою педагогічною умовою, на нашу думку, є ***постійне оновлення технологічної складової змісту розвитку професійно-педагогічної компетентності викладачів іноземної мови авіаційного спрямування у системі післядипломної педагогічної освіти.*** Як показує досвід, чинні державні стандарти освіти, навчальні плани, програми та матеріали не є досконалими, адже недостатньо зорієнтовані на потреби ринку праці та сучасні економічні виклики. Одним із способів вирішення цієї проблеми, ми вважаємо, використання інноваційних інформаційно-комунікаційних освітніх технологій під час підготовки, перепідготовки викладачів іноземної мови авіаційної галузі й під час проведення курсів підвищення кваліфікації, професійних тренінгів та майстер-класів. Враховуючи той факт, що наука і технології стрімко розвиваються, ми вважаємо, що поряд з переоснащенням навчальної, науково-методичної та матеріально-технічної бази вищих навчальних закладів через цільове фінансування, також важливим є постійне поновлення технологічної складової професійно-педагогічної компетентності викладачів іноземної мови авіаційного спрямування.

На цьому етапі відбувається перехід від процесуальної до результативної, компетентнісної парадигми освіти. Звідси, оновлення цілей і змісту освіти повинно відбуватися на основі компетентнісного підходу та особистісної орієнтації, з урахуванням світового досвіду та принципів сталого розвитку.

Ще однією педагогічною умовою, що сприятиме розвитку технологічної компетентності викладачів іноземної мови авіаційної галузі, ми вважаємо, ***зумовленість вибору форм та методів розвитку технологічної компетентності викладачів іноземної мови авіаційної галузі особливостями навчання у системі післядипломної освіти.*** В англомовних навчальних закладах під поняттям післядипломна освіта (postgraduate education) розуміють освіту, що здобувається після отримання першого ступеня освіти, тобто бакалавра. В українському законодавстві післядипломна освіта визначається як спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення і оновлення її професійних знань, умінь і навичок або отримання іншої спеціальності на основі здобутого раніше освітньо-

кваліфікаційного рівня та практичного досвіду.

Під час постановки мети слід пам'ятати, що викладачі будуть серйозно ставитися до навчання лише якщо цілі та завдання реалістичні і важливі для них. Метою навчання з розвитку технологічної компетентності є набуття викладачами практичних навичок використання сучасних освітніх технологій та технічних засобів викладання спеціалізованої авіаційної англійської мови, які вони зможуть застосовувати у повсякденній професійній діяльності. На нашу думку, постановка цілей щодо розвитку технологічної компетентності повинна відбуватися за всесвітньовідомою системою SMART Пола Мейра, тобто цілі повинні бути: конкретними і зрозумілими (*specific*); вимірюваними (*measurable*); реалістичними (*attainable*); значними і важливими (*relevant*); обмеженими в часі (*time-bounded*).

Ми цілком погоджуємося з думкою М. Спекса, що усі дорослі мають певний досвід, знання, інтереси та компетентності, які обов'язково повинні враховуватися при розробці плану професійного розвитку [5, с. 31-34]. Професійне вдосконалення педагогічних кадрів повинне мати випереджувальний характер відповідно до вимог інноваційного розвитку освіти і потреб сучасного суспільства, тому ми вважаємо доцільним використання не лише традиційних, а й інноваційних методів навчання.

Оскільки поняття післядипломної освіти передбачає розвиток та поглиблення знань осіб, які уже мають власний професійний досвід, добір форм та методів навчання повинен відбуватися з урахуванням їхніх потреб, інтересів, світоглядів, емоцій та компетентностей.

Періодичне та легкодоступне діагностування рівнів технологічної компетентності викладачів іноземної мови. Як зазначав В. Сухомлинський «Сильним, досвідченим стає педагог, який вміє аналізувати свою працю». На нашу думку, кожен педагог має усвідомлювати роль і значення технологічної компетентності разом з іншими професійно важливими компетентностями і має вміти об'єктивно оцінити власний рівень володіння освітніми технологіями та технічними засобами. Для цього потрібно розробити відповідну систему оцінювання, контролю та самоконтролю. На нашу думку, необхідно створити он-лайн програму з тестами та завданнями для самоперевірки та попереднього діагностування власного рівня технологічної компетентності, що дасть можливість визначення проблемних аспектів та розробки індивідуального плану розвитку.

Часто викладачі іноземної мови авіаційної галузі виступають не лише в ролі педагогів, а також у ролі рейтерів та екзаменаторів, що проводять тестування пілотів та диспетчерів з УПР з мовної компетентності. Звідси випливає, що ця категорія педагогів у відповідності до вимог ІКАО (Міжнародної організації цивільної авіації) має щорічно проходити курси підвищення кваліфікації, під час проведення яких, на нашу думку, важливо, щоб відбувався також розвиток технологічної компетентності.

Самоконтроль та чіткий періодичний контроль відповідним зовнішнім незалежним органом або адміністрацією сприятимуть досягненню бажаних результатів щодо технологічної компетентності, адже викладачі іноземної мови авіаційної галузі усвідомлять, що для того, щоб залишатися на ринку праці і щоб бути конкурентоспроможними слід відповідати кваліфікаційним вимогам, що регламентуються високо технологічною авіаційною індустрією та міжнародними авіаційними документами.

Виходячи з зазначеного, зробимо висновок, що орієнтація суб'єктів післядипломної освіти на адекватну самооцінку технологічної компетентності, періодична та легкодоступна діагностика рівнів технологічної компетентності викладачів іноземної мови сприятиме підвищенню ефективності їхньої діяльності.

Висновок. З метою удосконалення сучасної системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогів в Україні нами були визначені та обґрунтовані педагогічні умови, які сприятимуть ефективній динаміці процесу розвитку технологічної компетентності викладачів іноземної мови у післядипломній освіті авіаційної галузі. Як каже японське прислів'я: «Удосконалення — краще досконалості».

Отже, щоб забезпечити системне підвищення якості освіти на інноваційній основі

потрібні: високий рівень мотивації до професійного розвитку та самовдосконалення; науково-методичний супровід та сучасне технічне забезпечення; постійне оновлення технологічної складової змісту розвитку професійно-педагогічної компетентності викладачів іноземної мови авіаційного спрямування; зумовленість вибору форм та методів розвитку технологічної компетентності особливостями навчання у системі післядипломної освіти; періодичне та легкодоступне діагностування рівнів технологічної компетентності викладачів іноземної мови.

Література:

1. Высоцкий С.В. Структура психолого-педагогических условий формирования поисково-творческой личности в процессе обучения/ С.В. Высоцкий // Науковий Вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського: зб. наук. праць. – Одеса, 1999. – № 8-9. – с. 90 – 94.
2. Колос Ю.З. Формування інформаційно-технологічних компетентностей майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Ю. З. Колос ; Ін-т педагогіки АПН України. — К., 2010. — 20 с.
3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf> — Заголовок з екрану.
4. Словник української мови: в 11 томах. — Том 4, 1973. — с. 810.
5. Speck, M. (1996, Spring). Best practice in professional development for sustained educational change. *ERS Spectrum*, 33-41.

У статті автором запропоновані та обгрунтовані педагогічні умови, що впливають на ефективність неперервного розвитку технологічної компетентності викладачів іноземної мови авіаційної галузі з урахуванням особливостей післядипломної освіти.

Ключові слова: педагогічні умови, технологічна компетентність, викладачі іноземної мови, авіаційна галузь.

В статті автором пропозовані та обосновані педагогические условия, влияющие на эффективность непрерывного развития технологической компетентности преподавателей иностранного языка авиационной отрасли с учетом особенностей последишломного образования.

Ключевые слова: педагогические условия, технологическая компетентность, преподаватели иностранного языка, авиационная отрасль.

The author taking into account the specifics of postgraduate studies suggests the pedagogical conditions influencing greatly the effectiveness of foreign language teacher technological competence enhancement.

Keywords: pedagogical conditions, technological competence, language teacher, aviation industry.

УДК 378.147.091.313:004.032.6

Л.Л. Коношевський, Я.О. Токарчук
м. Вінниця, Україна

АУДІОВІЗУАЛЬНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ – ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ

Актуальність дослідження. Сучасний етап розвитку цивілізації характеризується тим, що на зміну суспільства масового споживання приходить інформаційне суспільство, котре має такі риси: зростає динамізм життя, людина активно перетворює інформацію, відбувається перехід від володіння знаннями до управління ними, ключовим результатом освіти стають методи мислення і способи діяльності. Це означає, що нині важливо навчити людину мислити і формувати в неї той тип мислення, котрий дозволить їй без особливих труднощів «навчатися» в неперервній освіті та самовдосконалюватися, формувати і розвивати пізнавальну культуру особистості. Як зазначає М. Холодна, «... розумний не той, хто знає, а той, у кого сформувалися механізми придбання, організації та застосування знань» [3, с. 41].

Активність як риса характеру відображає прагнення і здібності людини до посиленої, енергійної,